

„Biblioteka, książka, informacja i Internet 2014” (Lublin, 16–17 października 2014 r.)

W październiku 2014 r. już po raz trzeci w Instytucie Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie zorganizowano konferencję pod hasłem „Biblioteka, Książka, Informacja i Internet 2014”¹. W zamierzeniu spotkanie miało dotyczyć m.in.: funkcji bibliotek cyfrowych, repozytoriów wiedzy, katalogów, bibliografii online, e-publikacji, digitalizacji źródeł informacji, biblio – i webometrii, infobrokeringu, nauki 2.0, serwisów społecznościowych, blogów i dziennikarstwa obywatelskiego umożliwiających dzielenie się wiedzą oraz internetowych zasobów kultury, nauki i edukacji. Podczas dwóch dni można było wysłuchać dwudziestu dwóch referatów wygłoszonych przez pracowników naukowych oraz bibliotekarzy bibliotek akademickich i publicznych, a dotyczących wszystkich zapowiadanych zagadnień.

W wielu wypowiedziach przedstawiono zastosowanie nowoczesnych technik komunikacji i informacji w pracy naukowej i dydaktycznej.

Zbigniew Osiński (Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa UMCS – IINiB UMCS) zainaugurował zjazd referatem pt. *Współczesna humanistyka w Internecie – główne tendencje rozwojowe*. Celem prelegenta było pokazanie humanistom możliwości jakie daje sieć, scharakteryzował zatem humanistykę cyfrową (cyfrowość publikacyjna, nieograniczone niczym zespoły badawcze, możliwość użytkowania komputerowych analiz dużych zbiorów). U jej podstaw leżą narzędzia internetowe, w postaci: danych bibliograficznych, baz indeksujących czasopisma i artykuły, międzynarodowych, narodowych i lokalnych katalogów OPAC, repozytoriów, bibliotek cyfrowych, zdigitalizowanych spisów i inwentarzy zespołów archiwalnych, wyszukiwarek czy narzędzi służących do odczytywania źródeł. Wpływają one na nową jakość humanistyki – strategie badań, ogłaszania ich rezultatów i komunikacji naukowej (wizualizacje, mapowanie, analityka kulturowa, ślady czytelnictwa w e-publikacjach, komentowanie, tagowanie, recenzowanie i debaty internetowe). Do tych zasygnalizowanych przez Z. Osińskiego zmian odniosła się Lidia Jarska (IINiB UMCS) w wystąpieniu pt. *Pracownik naukowy w sieci – charakterystyka wybranych portali wymiany poglądów i wyników badań*. Podkreślając konieczność upowszechniania efektów prac badawczych w otwartym dostępie, referentka zaprezentowała przykłady serwisów społecznościowych, w których można zamieszczać nie tylko wyniki własnych analiz, ale też opiniować inne czy dyskutować. Scharakteryzowała zatem możliwości włączenia do obiegu sieciowego opracowań naukowych na portalach: Academia.edu, ResearchGate, Mendeley, Peer Evaluation, ResearcherID; a z polskich: Biblioteka Otwartej Nauki, Repozytorium Centrum Otwartej Nauki, iProfesor, Portal naukowca. Z kolei Małgorzata Kowalska (Instytut Informacji Naukowej i Bibliologii UMK w Toruniu) w referacie na temat *Edukacja 2.0 – wyzwanie dla współczesnej biblio – i informatologii* dokonała przeglądu dokumentacji dydaktycznych informatologicznych i bibliologicznych kierunków studiów, poszukując w nich zapisów dotyczących współczesnych kompetencji studentów. W konkluzji autorka podkreśliła, że w programach nauczania odchodzi się od tradycyjnego kształcenia z zakresu informacji naukowej i bibliotekoznawstwa, przygotowuje natomiast młodych ludzi do aktywnego uczestnictwa w procesach zachodzących w społeczeństwie informacji i wiedzy oraz daje się im szerokie perspektywy zawodowe. Rodzą się jednak pytania: jak nowe kierunki będą przyjmowane przez pracodawców, czy wywołają one zwiększone zainteresowanie studiami i czy realnie uda się osiągnąć zdefiniowane efekty kształcenia?

¹ Wcześniejsze edycje tej cyklicznej konferencji miały miejsce w 2010 i 2012 r.

Kilka referatów poświęcono wymienionym we wstępnej prezentacji narzędziom elektronicznym służącym nauce, takim jak: dokumenty elektroniczne, repozytoria instytucjonalne, katalogi biblioteczne, bazy danych, biblioteki cyfrowe. Gabriela Waliszewska (Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego – BUŁ) w wystąpieniu pt. *Teatr jednego aktora – Cambridge Journals na Uniwersytecie Łódzkim* wykazała, że wykorzystanie czasopism elektronicznych z zakresu humanistyki nie zależy od wartości wskaźników bibliometrycznych, ale wynika z autentycznych potrzeb informacyjnych. E-publikacjami zajęli się też: Teresa Górniak (BUŁ) – *Zarządzanie książkami elektronicznymi w bibliotece uczelnianej* (etapy administrowania oraz zastosowanie *patron-driven selection*); Monika Sobczak-Waliś (Miejska Biblioteka Publiczna im. A. Asnyka w Kaliszu) – *Wydawnictwa lokalne w świecie cyfrowym. Stan prac na przykładzie XIX i XX-wiecznych druków kaliskich* (analiza bibliotek cyfrowych polskich i zagranicznych, portale dotyczące dawnego Kalisza i charakterystyka odnalezionych tam druków); oraz Rafał Wójcik (Biblioteka Uniwersytecka UAM w Poznaniu – BU UAM) – *Między digitalizacją, blogowaniem a bibliografią. O działaniach naukowych, edukacyjnych i popularyzacyjnych związanych z Kolekcją Komiksów w Bibliotece Uniwersyteckiej w Poznaniu* (m.in. Komiksowe Kroniki Poznania – projekt digitalizacyjny pasków komiksowych z prasy międzywojennej). Z kolei Lidia Mikołajuk (BUŁ) ukazała *Repozytorium instytucjonalne jako istotny element promocji nauki* na przykładzie Uniwersytetu Łódzkiego. Przyspieszony obieg publikacji w repozytoriach oznacza dla autorów zwiększenie „widoczności” w sieci i tym samym wzrost cytawalności, a jednostkom naukowym umożliwia upowszechnienie wyników działalności naukowej uczelni. Izabela Swoboda (Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego – IBIN UŚ) przedstawiła kolejne narzędzie internetowe, a mianowicie *OPAC współczesnej biblioteki akademickiej. Jak OPAC-i bibliotek akademickich w Polsce wykorzystują potencjał informacyjny rekordów w formacie MARC 21*. Badanie elektronicznych katalogów bibliotek szkół wyższych, korzystających z systemów zintegrowanych², przyniosło kilka postulatów, w tym ten o „uwolnieniu” danych z pól stałej długości formatu MARC 21 oraz spersonalizowaniu katalogów i systemów pomocy. W badaniach przeprowadzonych przez Agnieszkę Bajor (również IBIN UŚ) pt. *Recepcja publikacji dwudziestolecia międzywojennego we współczesnym piśmiennictwie bibliologicznym. Analiza indeksu cytowań bibliograficznych CYTBIN (2000–2010)* ujawniona została natomiast reprezentacja bogatego dorobku publikacyjnego z lat 1918–1939 na łamach polskich czasopism dziedzinowych³, która stanowi zaledwie 2% odnośników indeksowanych w bazie CYTBIN.

W odrębnej grupie wystąpień scharakteryzowano edukacyjną przestrzeń Internetu. I tak *Program darmowej nauki angielskiego w bibliotekach na przykładzie Funenglish. Funpakiety dla bibliotek*, przede wszystkim publicznych, zaprezentował Paweł Czerwony (FunMedia, Wrocław). Program Funenglish jest narzędziem edukacji, w którym wykorzystano multimedialność, dyscyplinador, różnego rodzaju statystyki, łączność z kontami na portalu Facebook oraz elementy grywalizacji (in. gamifikacji). Tej ostatniej formie poświęciła swoją wypowiedź Natalia Pamuła-Cieślak (IINiB UMK) – *Grywalizacja w bibliotekach – obszary zastosowań*, odnajdując ją w strategiach marketingu bibliotecznego (np. nagrody za wypożyczenia książek, tagowanie), działaniach edukacyjnych (Info-lit, Bibliobouts), crowdsourcingu (digitalizacja z wykorzystaniem OCR – Typeattack, DigiTalkoot; społecznościowe tagowanie materiałów archiwalnych – Metadata Games) i zarządzaniu (Open Badges Initiative). Żaneta Szerksznis (BU UAM) i Anita Has-Tokarz (IINiB UMCS) omówiły z kolei edukacyjne przeznaczenie bibliotek cyfrowych. Pierwsza z autorek w wystąpieniu pt. *Audiowizualne biblioteki cyfrowe w otwartym dostępie do wiedzy – wybrane projekty edukacyjne* opisała dostęp do materiałów oglądowych w Narodowym Instytucie Audiowizualnym. Jest to pierwsza multimedialna biblioteka treści audiowizualnych, które mogą stanowić źródło informacji pożyteczne podczas

² ALEPH, HORIZON, KOHA, PROLIB, SYMPHONY, VIRTUA.

³ *Bibliotekarz, Praktyka i Teoria Informacji Naukowej i Technicznej, Przegląd Biblioteczny, Roczniki Biblioteczne, Zagadnienia Informacji Naukowej.*

lekcji języka polskiego, etyki, wiedzy o kulturze, muzyki, plastyki, historii sztuki, historii itd. Druga z prelegentek, A. Has-Tokarz, przedstawiła *Biblioteki i kolekcje cyfrowe książek dla dzieci i młodzieży jako narzędzie edukacji informacyjnej*. Omawiając kilka projektów⁴ zaakcentowała, że popularność tego typu działań na świecie wzrasta. Są one nową jakością w komunikacji i narzędziem edukacji informacyjnej, znajdującym zastosowanie w działalności nauczycieli-bibliotekarzy; stanowią instrument samodzielnej pracy uczniów i studentów oraz źródło danych dla badaczy kultury, literatury i książki dziecięcej. Nowymi formami komunikacji w kontekście edukacji zajęła się również Marlena Fota (Instytut Filologii Polskiej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego) – *Komunikacja w dobie nowych mediów. Co na to szkoła?* Analizując wyniki badań sondażowych zainteresowań młodzieży można dojść do wniosku, że tylko poprawa form komunikacji z tą grupą może okazać się skuteczna w procesie wychowania i nauczania. Nauczyciele mogą zatem korzystać z zaproponowanych przez prelegentkę narzędzi, jak Tricider.com, Facebook, Ankietka.pl, Google+, Google grupy, blogi, komunikatory. Nowe media nie tylko pomagają zreorganizować możliwości komunikacyjne nauczycieli, ale też czynią wizerunek tego zawodu bardziej atrakcyjnym. Działaniami oświatowymi skierowanymi do starszego pokolenia zajęła się Renata Malesa (IINiB UMCS) w referacie pt. *Biblioteki publiczne a wykluczenie informacyjne/cyfrowe (na przykładzie bibliotek lubelskich)*. Nierównomiernemu dostępowi do informacji może zapobiec odpowiednia edukacja, prowadzona m.in. w bibliotekach publicznych, które udostępniają technologie, motywują, informują i uczą korzystać z Internetu. W Miejskiej Bibliotece Publicznej im. Hieronima Łopacińskiego oraz Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie dla seniorów organizowane są cykliczne kursy komputerowe, warsztaty językowe, fotograficzne, obsługi serwisów społecznościowych i z zakresu bankowości elektronicznej.

Specjalistycznymi aspektami zastosowania technologii informacyjnych zajęto się w trzech kolejnych wystąpieniach. Sebastian Kotuła (IINiB UMCS) przedstawił zjawisko *Implementacji idei open source*. Celem było przybliżenie tej idei na przykładach: *open source hardware*; *open archives/open publishing* (Open Journal Systems); *open content*; *open source intelligence* (wywiad jawnoźródłowy); *open source journalism* (dziennikarstwo obywatelskie, blogi); *open source curriculum* (zasoby edukacyjne, kursy); *open source filmmaking*; *open source ecology* (maszyny rolnicze); *open source house*; *open source vehicle* (projekty typu TABBY); *open source food* (przepisy kulinarne dostępne sieciowo); *open source clothes* (tworzenie wzorów ubrań). Kamil Stępień (IINiB UMCS) zaprezentował natomiast możliwości *Wyszukiwania obrazu i wyszukiwania obrazem w przestrzeni internetowej*. Autor podał przykłady wyszukiwania materiałów wizualnych za pomocą tekstów uzupełnionych np. liczbami, znakami specjalnymi, tagami, hashtagami, słowami kluczowymi, słownictwem kontrolowanym itp. Obrazów można też szukać dzięki innym obrazom – podając kolor, kształt, fakturę, teksturę itd.⁵ Wystąpienie zostało podsumowane stwierdzeniem, że przyszłością wyszukiwarek jest ich multizmysłowość. *Technologie mobilne a dostęp do zasobów cyfrowych – analiza wybranych przypadków* stały się przedmiotem dociekań Mariusza Jarockiego (IINiB UMK). Badanie służyło ukazaniu możliwości interfejsów wybranych instytucji⁶, z którymi łączono się przez urządzenia mobilne. Analiza dowiodła trudności w dostępie za pomocą smartphonów do danych cyfrowych zagranicznych bibliotek, muzeów i archiwów, ale zaznaczono, że polskie instytucje właściwie całkowicie pomijają aspekt mobilności projektując punkty dojścia do informacji.

⁴ Międzynarodowa Biblioteka Cyfrowa dla Dzieci ICDL, Cyfrowa Biblioteka Dziecięca „Story Place”, Europejska Wirtualna Biblioteka dla Dzieci CHILIAS, Literatura Historyczna dla Dzieci z całej Europy CHILDE, Cyfrowa Biblioteka Literatury Dziecięcej Fairrosa, Kolekcja „Literatura dla dzieci i młodzieży” w Cyfrowej Bibliotece Narodowej Polona czy Ośrodek Książki Obrazkowej w Lublinie (w przygotowaniu).

⁵ Np. TinEye, Olympick, katalogi biblioteczne dla dzieci, Etsy, Retriever, MindFinder, Modista.com.

⁶ Biblioteki narodowe i akademickie, muzea i archiwa; Project Gutenberg, American Memory, European, World Digital Library, Gallica, Wielkopolska Biblioteka Cyfrowa.

W kilku kolejnych referatach dokonano przeglądu źródeł cyfrowych, i tak Beata Przewoźnik (IBIN UŚ) omówiła *Górskie fora, blogi i serwisy społecznościowe jako formę wymiany informacji i komunikacji górskiej w Internecie* (prywatne strony „ludzi gór”); Radosław Piątek (student kierunku *Informacja w e-społeczeństwie* na UMCS w Lublinie) *E-motoryzację – zasoby informacyjne polskiego Internetu dotyczące motoryzacji (na wybranych przykładach)* (witryny producentkie, portale, fora dyskusyjne, blogi); a Wanda Ciszewska (IINiB UMK) *Serwisy dziennikarstwa obywatelskiego – przejaw demokratyzacji życia czy ciekawości świata?* (Wiadomości24.pl, Interia360.pl, Kontakt24).

Z zaprezentowanych w Lublinie referatów wyróżnił się obraz przede wszystkim praktycznych zastosowań technologii i narzędzi sieciowych w wielu aspektach – naukowych, bibliotekarskich i edukacyjnych. Podczas konferencji podkreślano wielokrotnie szybkość ewolucji zachodzącej w środowisku sieciowym, która bezpośrednio wpływa na jakość życia we współczesnym świecie – wzbogacając je atrakcyjnymi formami komunikacji pracowników naukowych, wychowawców, bibliotekarzy i innych użytkowników tego medium. Rola instrumentów internetowych, zwłaszcza tych osiągalnych bez żadnych ograniczeń i barier, zatem stale rośnie. Komunikacja internetowa jest już właściwie standardem – zmienia się natomiast, i to pozytywnie, jej wartość. W licznych wypowiedziach przypomniano też niebagatelną rolę bibliotek, często, niestety, niedocenianych przez decydentów. Instytucje te przecież nieodpłatnie udostępniają sieć i jej różnorodne usługi, organizują zasoby cyfrowe, a również przygotowują społeczeństwo do korzystania z technologii. Dynamika rozwoju Internetu, jego nowe funkcje, ale i trudności czy wyzwania powodują, że zasadność tego typu spotkań i wymiany poglądów jest w pełni umotywowana.

Agnieszka Bajor

*Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej
Uniwersytet Śląski w Katowicach*

Nadesłano: 23.10.2014.

„Europejska konferencja edukacji informacyjnej” (Dubrownik, Chorwacja, 20–23 października 2014 r.)

W dniach 20–23 października 2014 r. w Dubrowniku odbyła się 2. edycja „European Conference on Information Literacy” (ECIL), zorganizowana przez Wydział Nauk o Informacji i Komunikacji Uniwersytetu w Zagrzebiu oraz Wydział Zarządzania Informacją Uniwersytetu Hacettepe w Ankarze. Pomysłodawczyniami ECIL są prof. Serap Kurbanoglu z Turcji i prof. Sonja Špiranec z Chorwacji.

W konferencji uczestniczyło 248 osób z 48 krajów. Jak podkreślają organizatorzy, określenie „europejski” w nazwie konferencji nie dotyczy miejsc pochodzenia uczestników czy zakresu tematycznego wystąpień, ale lokalizacji geograficznej wydarzenia.

Podczas czterodniowych obrad odbyły się 4 warsztaty, wygłoszono 126 referatów (większość w sesjach równoległych), 14 krótkich prezentacji (tzw. *pecha-kucha*), zaprezentowano 15 posterów, odbyły się dwie dyskusje panelowe.

Wybrane referaty zostaną opublikowane w recenzowanym tomie pokonferencyjnym, nakładem wydawnictwa Springer w ramach serii „Communications in Computer and Information Science”.

Konferencję rozpoczęła sesja plenarna moderowana przez Serap Kurbanoglu i Sonję Špiranec.

Pierwszym mówcą był Michael B. Eisenberg, emerytowany profesor z Uniwersytetu Waszyngtona, twórca Big6 Skills – modelu postępowania w zaspokajaniu potrzeb informacyjnych. Jego wystąpienie